

Oude Kerk, zondag 21 februari 2021
Eerste zondag van de Veertigdagentijd
ds. Johan Meijer

gelezen: Marcus 1: 15-20

titel: hemelse gaven in 't hart der woestijn

overdenking

*gemeente van onze Heer Jezus Christus,
lieve mensen van God,*

|

De Heer is mijn herder!
In t hart der woestijn
verkwikken en laven
zijn hemelse gaven;
Hij wil mij versterken
met brood en met wijn.

In dit couplet van het bekende lied De Heer is mijn Herder, komen de woestijn en het avondmaal samen. Jan Jacob Lodewijk ten Cate die deze bewerking van Psalm 23

maakte, sloot aan bij een traditie die er al heel lang was, namelijk dat dit een Avondmaalspsalm is, vanwege de dis die door de Heer wordt aangericht en de beker die overvloedt. Joost van den Vondel, maakte in zijn Rooms Katholieke levensfase ook een bewerking: D'Almachtige is mijn Herder en geleide en spreekt over 'een schone kelk vol wijns' die gegeven wordt. God stort zijn hart genadig uit, ten beste van mijn leven, ten troost van alle smart'.

De Psalm zelf heeft een sterk troostend en bemoedigend karakter voor hen die moeten gaan door donkere dalen. De bewerkingen versterken dat nog. Er gaat troost, ondersteuning en bemoediging uit van de Goede Herder, die met hemelse gaven ons wil verkwikken en die zelfs zijn hart voor ons uitstort. Dat zijn krachtige beelden, die vandaag op ons pad mogen komen.

Dat pad kan gevoelsmatig een weg door de woestijn zijn, een weg zoals Jezus die ging gedurende veertig dagen en nachten. Hij werd beproefd door Satan, waarbij Marcus in zijn nogal korte beschrijving ons niet de inhoud van de beproevingen vertelt, zoals Lucas en Matteüs dat wel doen. De situatie is: beproeving door Satan, wilde dieren om hem heen... een onherbergzaam en angstig bestaan dus. Maar ook zijn er de engelen die voor hem zorgden, verkwikkend en lavend met hemelse gaven én de Geest is er, de Heilige Geest.

II

Het evangelie is nog maar pas begonnen en de Heilige Geest komt al voor de derde keer voor. Eerst als Johannes de Doper, ook wel eens genoemd Johannes de Voorloper, heeft gezegd dat 'in de woestijn luid een stem klinkt die roept Maak de weg van de Heer gereed. En dan wijzend op wie na hem komen zou, en al dopend en verkondigend zegt Johannes: Ik heb jullie gedoopt met water, Hij zal jullie dopen met de Heilige Geest.

En dan volgt meteen daarop, in die typerende snelle vaart van Marcus, en terstond, en meteen... de doop van Jezus, waarbij de dopeling die uit het Jordaanwater oprijst de hemel open ziet scheuren en de Geest als een duif op zich ziet neerdalen. Waarbij de hemels mooie stem klinkt die zegt: Jij bent mijn geliefde Zoon, in jou vind ik vreugde. Dow bis mienen leven Zön, Ik bin slim wies met Diej.

Dat getuigt van een intense liefde, van een belofte van blijvende verbondenheid voor het pad dat voor Hem ligt, de weg die hij zal gaan. En dan weer en weer meteen... de Geest die Jezus de woestijn in dreef. Eigenlijk staat het er nog krachtiger, dat de Geest hem *uitwierp* de woestijn in. Wat een bizarre tegenstelling in twee opeenvolgende verzen. De Geest als duif met die intense liefdesverklaring... en dan meteen daarna: de Geest *wierp* hem uit de woestijn in.

De evangelisten gebruiken voortdurend thema's, motieven, beelden uit het Aloude of Eerste Testament. Daar gaat het over het volk, het volk van de Eeuwige, Israël. Dat volk dat in de mensenwereld waarin het recht van de sterkste heerst niet aarden kan, en in Faraonië zelfs tot slaaf wordt gemaakt, het volk dat door de Geest gedreven dat slavenhuis verlaat, maar dan in de woestijn terecht komt, veertig lange jaren. En als het volk later in Kanaän woont, is er weer die eeuwige strijd om het recht van de sterkste. En dan komt er ballingschap: weer op jezelf teruggeworpen, die eeuwige strijd die je ten einde raad haast de moed doet ontzinken. De beproevingen die je

steeds maar ondervindt, alsof er een Satan met je aan het klieren is, het symbool van een machtsspel, waar je bijna onder zwicht en daarom moet het volk steeds weer moed in gesproken worden en ingezongen, en worden steeds weer de psalmen aangeheven, ook die bekende Herderspsalm en worden steeds weer die verhalen verhaald en herhaald, altijd weer beginnend met de Geest van God die over het Aangezicht van de Aarde was, en dus ook over de Chaosmachten... en die dan ingrijpt.

III

Als de Geest Jezus de woestijn in werpt, symboliseert Jezus het volk, het steeds weer opnieuw uitgestoten en verworpen volk. Jezus staat voor het volk dat de Thora ontvangen heeft om in de woestijn een weg te vinden en het in de onherbergzaamheid uit te houden. Jezus gaat die Thora dóen, vervullen, Hij gaat de wet vervullen. Hij gaat de strijd aan tegen de boze machten die het leven onderuit willen halen, de strijd onder aanvoering van Satan die staat voor het recht van de sterkste, de strijd met de wilde beesten die de beschaving tot een prairie maken, een jungle, een gebied waarin je nooit veilig bent. Jezus gaat die strijd aan en recht zijn rug, Hij gaat in zijn kracht staan en ontwikkelt in die woestijn zijn nadere roeping, om de mensen te verkondigen dat er een ándere werkelijkheid bestaat en dat die al gekomen is: 'De tijd is aangebroken, het koninkrijk van God is nabij.'

De Geest werpt Jezus de woestijn in. Dat klinkt bijna gewelddadig, maar dat is het niet, integendeel. Je zou kunnen zeggen: als je doorgloeid wordt van Heilige Geest, zoals Jezus bij zijn doop ervoer, als je vól bent van Heilige Geest, dan kún je niet anders dan de woestijn aangaan, omdat je daar leert te vechten tegen het onrecht, tegen de Satan, tegen de wilde beesten. De woestijn is dan een leerschool, niet een zachtzinnige, zeker niet, het kan flink tekeer gaan in je hoofd, in je hart, je kunt wankelen, bijna omvallen, het bijltje er bij neer willen gooien. Maar de Geest wijkt niet van je zijde, zoals de Goede Herder naast je gaat ook al gaat je pad langs afgronden en ravijnen: Gij bij mij, U bij mij, Jij bij mij.

IV

Ik denk dat velen woestijnbeelden kunnen toepassen op hun huidige situatie en ik denk dat u en jij daar ieder voor zich wel iets bij kunnen bedenken, de situatie waarin wij leven, met alles wat het meebrengt. Op jezelf teruggeworpen zijn, en in de eenzaamheid een strijd in je hoofd, je hart, misschien wel enge dromen, nare gedachten, neerslachtigheid of angst. Satan is er ook in de vorm van steeds meer onvrede en steeds ruwere taal en denkbeelden en boosheden, die op de een of andere manier aantrekkelijk blijken te werken in het gemoed van mensen die daar in meegetrokken worden. We leven in een gevaarlijke tijd, waarin beïnvloeding ook van kwade machten die het recht van de sterkste bepleiten grip op ons willen krijgen. Er zijn ook de wilde dieren in onze woestijn, het idee dat je soms niet veilig bent, dat de aanval zomaar op jou kan zijn. Een onherbergzaam zijn, de woestijn van het volk, 40 jaar, de woestijn van Jezus, 40 dagen, je kunt je er zelf ook in voelen.

Te midden van al die boze geesten, waarvan Jezus er in het vervolg van Marcus 1 verschillende en één voor één gaat uitdrijven, uitwérpen, is er steeds de Heilige Geest, waar Jezus mee vervuld was en die Hem niet alleen die woestijn in wierp, maar Hem er ook doorheen helpt. Die troost is er, die bemoediging is er, dat

perspectief is er. En engelen zorgden voor hem, in het hart der woestijn, verkwikkend en lavend met hemelse gaven, Hij wil ons versterken met brood en met wijn.

Dat mogen wij vandaag ervaren, op een unieke, misschien ook heel bevreedende manier: Avondmaal, toch immers die tafel van samen, en dan niet samen. Maar wel verbonden door de Geest, die we ons als het ware te binnen mogen brengen met de symbolen van brood en wijn, de symbolen van Jezus lichaam en bloed, die ook weer zo diep wortelen in de traditie van het Eerste Testament, namelijk in de maaltijd van de Uittocht! Dus: let wel, als de Geest het volk als het ware uitwerpt de woestijn in, het Angstland uit, is er eerst de Pesachmaaltijd, de Seidermaaltijd... Met andere woorden het volk wordt gevoed en gelaafd voor het woestijnbestaan en de Geest zal nooit van hen wijken, zoals de wolkkolom en de vuurzuil hen niet verliet.

V

Avondmaal als teerkost voor onderweg dus, als geestelijk voedsel om op weg te gaan. En waar naar toe dan? Waarheen leidt de weg die wij moeten gaan? Zijn wij op weg ergens naar toe? Jezus was duidelijk op weg ergens naar toe, namelijk om dwars door het mensenbestaan heen te trekken met alles wat bij dat mensenbestaan hoort, Hij ging er doorheen, Hij ging er onder door, Hij ging er áán onderdoor... zo leek het. Maar ook de strijd tegen de dood durfde Hij aan, en in de Opstanding waarnaar wij op weg zijn, heeft Hij heel de mensenwereld mee willen nemen, mee willen voeren naar een nieuw perspectief waar wij naar op weg mogen zijn: Gods Koninkrijk. Een perspectief waar je naar mag uitzien, en waar je hartversterkend iets van mag proeven vandaag. Nee, je leven zal ook na nu niet altijd over rozen gaan, de woestijn is niet voorbij, de vragen blijven, de aanvechtingen ook. Maar ook het geloof en vertrouwen dat de Geest ons vergezelt en zelfs in ons wonen wil om ons te doen ingaan in die heel nieuwe wereld, waar Gods regels gelden, die van grote liefde voor ons allen, zoals Hij zijn eigen Kind zo intens liefhad en nooit in de steek heeft gelaten.

Amen